

Pasningsvejledning

Springtamarin

Springtamarin (Callimico goeldii) tilhører silkeaberne, som også omfatter marmosetter, tamariner og løveaber. Af alle primater er kun silkeaber lovlige i privat hold. Foto: Joachim S. Müller

- 1 Dyreart
- 2 Fuldvoksen størrelse
- 3 Forventet levealder
- 4 Anbefalet størrelse og indretning af anlæg eller bur
- 5 Særlige pasningsbehov, herunder krav til temperatur
- 6 Stimulering og behov for motion
- 7 Fodring
- 8 Sociale behov
- 9 Formering, yngelpleje og eventuel neutralisation
- 10 Typiske tegn på sygdom og nedsat trivsel
- 11 Øvrige informationer

1 Dyreart

Callimico goeldii

Springtamarin (Goeldi's marmoset/monkey/tamarin, Callimico)

Springtamarin er en primat (Primates) tilhørende silkeaberne, som er en fællesbetegnelse for de ca. 35-40 arter fra egernabe-familien (Callitrichidae) omfattende marmosetter, tamariner og løveaber. Springtamarin er den eneste art i slægten *Callimico*.

Silkeaberne hører til Nye Verdens/Vest-aber, som også omfatter bl.a. kapuciner-, sakier, dødningehoved-, edderkoppe- og brøleaber, og som alle er trælevende og fra Sydamerika.

Af alle primater er kun silkeaber lovlige i privat hold i Danmark.

2 Fuldvoksen størrelse

Sværhedsgrad:
Meget krævende

Kort om dyret

- 20-25 cm (uden hale), ca. 450-600 g
- Ca. 10-15 år gammel
- Dagaktiv
- Indevoliere min. 3,5 x 1,5 m og 2 m høj, gerne fri adgang til udevoliere; altid rigeligt skjul, klatre- og springmuligheder
- Stuetemperatur, høj luftfugtighed, 12 timers daglig belysning året rundt
- Trælevende; klatrer og springer særdeles godt
- Æder frugt, hvirvelløse dyr, mindre hvirveldyr, plantesafter og visse svampe
- Lever naturligt i sociale grupper; skal altid holdes flere sammen, helst i grupper
- Drægtig i ca. 5 måneder og føder typisk 1 unge
- **Bemærk:** Aber egner sig kun som hobbydyr og kræver rummelige, stimulerende anlæg for at trives

Udbredelse og levesteder

Springtamarin er udbredt i det nordvestlige Sydamerika i den nordlige del af Amazonas' tropiske skove. Dens udbredelse er fragmenteret, og i mange områder lever den ikke.

Springtamariner lever typisk i den nedre del af træerne, hvor de søger føde i tæt buskads.

Da arten er afhængig af visse svampe som føde, forekommer de nær vand, i bambusskove og sekundær skov, hvor denne føde er tilgængelig.

Springtamariner bliver ca. 20-25 cm plus en lang hale på ca. 25-35 cm. I naturen vejer de typisk 350-370 g, men over 850 g er set. I fangenskab vejer de typisk omkring 450-600 g. Kønnene er nogenlunde lige store.

Pelsen er tyk, blød og brunlig/sort, i hovedet mere strittende og ofte med rødlige og sølvfarvede nuancer. Ryggen og hovedet kan også have lyse pletter. Halen er mere sparsomt beklædt med pels, og ved basen er der typisk, dog kun hos voksne, et par lysere ringe.

Springtamariner har på hver fod fem tæer, hver med en klo med undtagelse af storetåen/tomlen, der har en flad negl. Aberne bruger kløerne til at holde sig fast med, når de bevæger sig rundt i vegetationen. Halen bruges til at holde balancen, når de klatrer og springer rundt. Omkring kønsorganerne er duftkirtler.

3 Forventet levealder

Springtamariner bliver ca. 10 år, evt. op til over 15 år, såfremt de holdes under gode, stimulerende forhold og gives et tilpasset, varieret foder.

4 Anbefalet størrelse og indretning af anlæg eller bur

Springtamariner er dagaktive, men hviler sig typisk flere gange i løbet af dagen. De lever naturligt i den nedre del af vegetationen i tropiske skove, men kommer af og til også ned på jorden for at rode efter hvirvelløse dyr i skovbunden. Om natten sover de i skjul i vegetationen eller huler i træstammerne. Springtamariner lever naturligt i små sociale grupper og skal derfor holdes mindst to sammen, men helst i små grupper (se afsnit 8).

Til et par anbefales en indevoliere (19 x 19 mm i maskestørrelse) på mindst 3,5 x 1,5 x 2 m (l x b x h), men gerne større og højere. Ved flere individer bør grundarealet øges med ca. 10 % pr. ekstra individ.

Anlægget skal med indretningen udnyttes godt både i højden og grundarealet, så dyrene har mulighed for både at springe langt (fra gren til gren) og klatre vandret, lodret og diagonalt. Sørg for, at der altid er masser af skjul tilgængelige (f.eks. grene med blade) i hele anlægget, især i den øvre del, og at der er flere platforme, hvor alle individer kan sidde samtidigt. Der skal dagligt sikres en 12 timers belysning (se afsnit 5).

Indeanlægget skal helst være tilknyttet til en udendørsvoliere i tilsvarende størrelse eller større og med lignende indretning, som aberne kan have adgang til, når vejret tillader det. Udeanlægget skal være delvist overdækket og afskærmet fra siden, så der både er beskyttede områder i ly for regn og blæst og områder med mulighed for direkte sol. Udevolieren skal endvidere være udstyret med en dørsluse for at mindske risikoen for, at dyrene undslipper. Sker det alligevel, vil det undslupne individ normalt inden længe lokkes af de andre individers kontaktkald og søge tilbage til de kendte omgivelser.

Hele anlægget (inde som ude) indrettes med rigelige klatre- og springmuligheder i form af naturgrene, hylder og tovværk (ubehandlet hampereb; ikke nylon) og hvor muligt træer med bevoksning. Grenene skal være i forskellig tykkelse og gerne også nogle tyndere, der kan give efter og træne dyrenes fysiske færdigheder. Grenene og tovværket skal placeres både lodret, vandret og i andre varierende vinkler rundt om i anlægget, og nogle skal placeres med en tilstrækkelig afstand, så dyrene nødsages til at springe mellem dem (de kan sagtens springe horisontalt flere meter). Desuden skal der øverst i indevolieren være let adgang til mindst én, gerne flere, sovekasser (f.eks. parakitkasser, eventuelt foret med hø eller klude) på ca. 25 x 20 x 20 cm (h x b x d). Indgangsåbningen skal være ca. 10 x 15 cm, helst placeret i den øvre del af kassen. Det vil være en stor fordel, hvis kasserne let kan nedtages og aflukkes, da det er den letteste og mindst stressende måde at indfange dyrene på (f.eks. ved flytning til nye anlæg), vel at mærke når de naturligt opholder sig heri (f.eks. når de sover).

Springtamariner er dygtige klatrere og kan springe flere meter horisontalt. Det er derfor vigtigt at indrette anlægget med rigeligt klatre- og springmuligheder i form af naturgrene, hylder og tovværk i forskellige niveauer og vinkler. Foto: Joachim S. Müller

Inde eller ude?

Forår og sommer kan aberne altid gå ude, men ved under 10 °C (dog 15 °C ved unger under 2 måneder) skal der være lukket ud til udeanlægget.

På solrige, varmere dage i den kolde årstid kan der dog åbnes ud til udeanlægget, såfremt aberne er vænnet hertil (i så fald vil de ikke tage skade heraf). I sådant vejr vil de ofte frivilligt benytte sig af at komme ud.

Som bundlag i indevolieren kan bruges spåner, flis, visne blade fra skoven og evt. avispapir under. Udenfor kan jord (evt. plantedække) og flis bruges.

En god hygiejne skal altid opretholdes i hele anlægget. Foderrester fjernes, og hylder aftørres dagligt. Indenfor skal bundlaget skiftes ca. en gang om ugen. Grene skiftes efter behov eller ca. 1-2 gange om året.

5 Særlige pasningsbehov, herunder krav til temperatur

Springtamariner trives fint indendørs ved normal stuetemperatur på 18-22 °C, og indeanlægget skal kunne opvarmes, så denne temperatur opretholdes hele året. Den relative fugtighed i indeanlægget skal være relativt høj (min. 50-60 %, men gerne omkring 80 %).

Hele året (eller kun i vinterhalvåret, såfremt der trænger naturligt dagslys ind), skal indeanlægget belyses 12 timer hver dag for at sikre, at dyrene året rundt får en tilstrækkelig lang dagsperiode, hvor de kan være aktive, søge føde og interagere socialt med hinanden.

Sørg for, at varmelamper, ledninger o.l. er placeret/afskærmet, så de er helt uden for abernes rækkevidde.

6 Stimulering og behov for motion

For at beskæftige og udfordre aberne med aktivt at søge efter føden bør foderet gøres svært tilgængeligt og ikke blot serveres udskåret i en skål. Diverse fødeemner kan placeres og gemmes rundt om i anlægget, også på bunden, hvor springtamariner kan finde på at søge føde. Tørfoder kan anbringes i en eller flere beholdere, hvor aberne skal række ind efter det gennem små huller i siden. Kun fantasien sætter grænser for selv at lave foderbeholdere, der stimulerer og aktiverer dyrene. Man kan desuden veksle mellem hele og udskåret frugt.

Indretning (grene, tovværk) og bundlag (f.eks. trøsket (forrådnat, tørt) træ, visne blade) bør også ændres/flyttes/skiftes jævnlige, så dyrene oplever nye fysiske udfordringer regelmæssigt. Meget af det legetøj og tilbehør til fritter, eger, chinchillaer og automater til fodring af vilde fugle, som kan købes færdiglavet, kan evt. med lidt ændringer også sagtens bruges til springtamariner.

Man kan desuden træne med sine aber, hvilket kan være en stimulerende aktivitet for dyrene og desuden være en stor fordel for begge parter, når man nødsages til at håndtere dyrene ved f.eks. sygdom. Her kan f.eks. klikkertræning bruges (brugen af en kliklyd med godbid som belønning). Andre specifikke lyde kan ligeledes bruges, så længe den samme lyd bruges konsekvent i samme situation og til samme formål.

Tilstedeværelsen af artsfæller er en god miljøberigelse i sig selv, og dyrene vil trives bedst i naturlige små grupper fremfor i par (de må aldrig holdes alene), hvor de kan have sociale bånd til flere individer, groome hinanden på kryds og tværs, og evt. hjælpe med opfostringen af unger.

Aktivitetssområdet for springtamariner i naturen ses at være op til over 100 ha, og de bevæger sig omtrent 2 km dagligt i søgen efter føde. Når de søger føde, bevæger de sig typisk i den nedre del af vegetationen et par meter over jorden, men de ses også både højere i træerne og på jorden, hvor de roder efter hvirvelløse dyr (bl.a. insekter). Springtamariner er gode klatrere og er set at springe vandret op til 4 m. Springtamariner er endvidere meget livlige dyr, der skal have en del motion for at trives og ikke blive overvægtige. Det er derfor meget vigtigt med et rummeligt anlæg med en stor længde, indrettet med mange hylder, grene og tovværk i forskellige vinkler og niveauer, så der er rigeligt med klatre- og springmuligheder. Således får de den nødvendige motion.

Status i naturen

Hvor springtamarinen forekommer, er den relativt sjælden og desuden svær at observere.

Den anses som truet i naturen (IUCN: Vulnerable), og det forventes, at den vilde bestand vil reduceres med mindst 30 % de næste ca. 15 år grundet tab af levesteder (bl.a. grundet skovhugst).

Springtamarinen er opført på CITES liste 1, hvor al handel med vilde individer som udgangspunkt er forbudt, fordi det kan true bestanden yderligere.

7 Fodring

Springtamariner spiser i naturen frugt, insekter, edderkopper, firben, frøer, små slanger og plantesafter. De søger føde både i træerne og på jorden. I tør sæsonen, hvor noget føde kan være sværere tilgængeligt, er de helt afhængige af svampe (*Auricularia*, "Jelly-fungi", og *Ascopolyporous*, "Bamboo fungi") som føde.

Springtamariner skal fodres to gange dagligt (morgen og eftermiddag), men der skal altid være adgang til friske silkeabe-foderpiller samt rent drikkevand. Ved hver fodring skal gammelt foder først fjernes.

Foderplan til 2 voksne springtamariner:

Morgen: Ca. 20 g vælling oprørt i ca. 120 ml vand tilsat 6 dråber multivitamin til børn + ca. 200 g blandet frugt og grønt (f.eks. æble, champignon, ært, majs, gulerod, selleri og diverse andre rodfrugter).

Eftermiddag: Ca. 50 g blandet sød frugt (f.eks. banan, pære, melon, mango, papaya o.l.), der overdrysses med lidt kalk- og mineralblanding og C-vitaminpulver. Frugt og grønt kan skæres i mundrette stykker eller serveres i større stykker eller hele, så aberne har noget at bearbejde.

Derudover suppleres dagligt, primært eftermiddag, med havregrød, kogte ris, kogt torskerogn, kogt kyllingekød, fiskefrikadelle, rejer (rå eller kogte), hårdkogt æg, yoghurt, mild ost, katte- eller hundemad, hakket oksekød, aflivede museunger o.l. Der gives 1-2 slags, varierende fra dag til dag.

Hver 2. dag gives hvert individ ca. 5-10 stk. insekter (f.eks. græshopper, fårekylinger, melorme o.l.).

Foder- og drikkeskåle (en flaske kan også benyttes til drikkevand) anbringes, så aberne har let adgang hertil og de ikke kan forurennes oppefra (f.eks. med en hylde over). Hver 2. dag skal tørfoderet udskiftes (det gamle smides ud), og beholderne vaskes. Dog kan tørfoderet holde sig frisk i 4-5 dage, hvis det gives i en delvist lukket beholder (f.eks. med huller i siden).

8 Sociale behov

Springtamariner lever naturligt i små grupper, typisk på omkring 6-7 individer, men grupper på mellem 2 og 12 individer er set. Gruppens medlemmer holder sig normalt det meste af tiden tæt på hinanden, og gruppens sammenhold sikres ved, at aberne jævnligt udstøder små højfrekvente kontaktkald.

Springtamariner har over 40 forskellige vokaliseringer, der bruges i artsfællers kommunikation, bl.a. triller som alarmkald, fløjt til kontaktkald over lange afstande og andre unikke lyde under aggressive interaktioner.

Springtamariner er meget sociale dyr, og individernes adfærd og kommunikation er i høj grad tilpasset et liv i grupper. Derfor skal de også i fangenskab holdes med artsfæller, mindst 2 sammen, men helst i naturlige, harmoniske grupper, f.eks. et ynglende par og deres unger. Ønsker man ikke at have aber, som yngler, kan man f.eks. anskaffe sig flere af samme køn, f.eks. 2 eller flere brødre (en lille ungarkegruppe).

I fangenskab bør der ved flere par/grupper, der holdes i hvert sit anlæg, være en uigennemsigtig skillevæg eller tilstrækkelig afstand mellem anlæggene, så konflikter mellem grupperne reduceres, og aberne dermed ikke stresses unødigt.

I naturen kan springtamariner observeres i association med grupper af brunrygget, rødbuget, skæg- og kejserskægtamarin (*Saguinus* spp.). Grundet den begrænsede plads i fangenskab bør springtamariner dog som udgangspunkt kun holdes med egne artsfæller.

9 Formering, yngelpleje og eventuel neutralisation

Tilpasset, varieret foder er vigtigt

Et godt, tilpasset og varieret foder er essentielt, for at springtamariner holder sig sunde.

Foderet skal dagligt bestå af en blanding af grøntsager og frugt (spar på fede/søde/syrlige frugter som banan, rosin, svesker, figer, appelsin o.l.), silkeabe-foderpiller, insekter, kød og silkeabe-vælling.

Silkeaber, heriblandt springtamarin, har et stort behov for især D3-vitamin (findes bl.a. i vællingen), men også andre vitaminer og mineraler. Derfor skal der gives et vitamintilskud samt et kalk- og mineraltilskud, og vællingen er helt essentiel.

Springtamariner er meget sociale dyr og bruger blandt andet tid på at soignere hinandens pels. De skal altid holdes flere sammen, helst i små grupper. Artsfæller kommunikerer i høj grad ved lyde og har over 40 forskellige vokaliseringer. Foto: Alois Staudacher, Dansk Primat Sammenslutning - Foreningen for Eksotiske Pattedyr

Hos en gruppe af springtamariner kan flere hunner og hanner yngle, hvilket er usædvanligt for silkeaber generelt, hvor der typisk kun er ét ynglepar i en gruppe. Springtamariner ses i fangenskab at kunne yngle året rundt med op til to kuld. Ca. hver 3. uge kommer hunnen i brunst i ca. en uges tid.

Drægtighedsperioden er 140-160 dage, i sjældnere tilfælde mere. Usædvanligt for silkeaber, som typisk får tvillinger, føder springtamarin-hunner normalt kun én unge på 30-60 g, og kun i sjældne tilfælde 2 unger. Allerede 10 dage efter fødslen kan hunnen parres igen.

Den nyfødte unge bæres rundt af moderen de første 2-3 uger af dens liv, hvorefter faderen og resten af gruppen tager stor del i yngelplejen. Dog ses ungen i visse tilfælde så tidligt som 4 dage gammel at blive båret af andre end moderen i kortere perioder.

Ungen fravænnnes som 2-3 måneder gammel, hvor den er nogenlunde selvstændig og bevæger sig rundt på egen hånd. Kønsmodenhed opnås i ca. 1½-års-alderen, for hunner evt. lidt før.

Der må aldrig avles på tætbeslægtede individer (f.eks. søskende, forældre-unger).

10 Typiske tegn på sygdom og nedsat trivsel

Vægttab, manglende appetit, dårlig pels og nedsat mobilitet kan være tegn på sygdom. Holdes silkeaber i gode, stimulerende omgivelser, får de afvekslende foder, og holdes en god hygiejne i anlægget og i det rum, hvor foderet tilberedes, ses sygdomme meget sjældent.

I meget varme perioder om sommeren er det helt almindeligt, at silkeaber fælder mere end normalt. Hvis de har tydelige bare pletter eller har delvis "nøgne" haler, er der dog noget galt; som regel skyldes det, at indeklimaet er for tørt, hvilket oftest forekommer om vinteren, hvor anlægget opvarmes. Vær derfor opmærksom på især i vinterperioden, at den relative luftfugtighed er min. 50-60 %. Overdreven pelstab kan også skyldes, at deres hud er meget i kontakt med urin, hvorfor hylder/platforme skal hælde lidt, sådan at urin kan løbe af.

Mangel på D3-vitamin hos silkeaber forårsager rakititis (en knoglesygdom), som resulterer i lammelser i bl.a. bagkroppen og senere i skeletdeformationer og knoglebrud. Udover et foder rigt på D3 og et dagligt vitamintilskud undgås sygdommen ved at give aberne fri adgang til naturligt, direkte sollys, når vejret ellers tillader det.

11 Øvrige informationer

Flere informationer

For kontakt til praktikere forhør dig hos Dansk Primat Sammenslutning – Foreningen For Exotiske Pattedyr (www.aber.dk), som også forhandler silkeabefoderpiller, vælling og gummi eller kan henvise til forhandlere.

Udsædvanligt for silkeaber generelt yngler flere hanner og hunner i samme gruppe, og hunnen føder typisk kun 1 unge. Faderen og resten af gruppen hjælper med yngelplejen. Foto: Stefan Fotos

Dyrlæger med viden om aber

Forholdsvis få dyrlæger i Danmark har den fornødne viden til at behandle silkeaber.

Forhør dig hos Dansk Primat Sammenslutning - Foreningen for Exotiske Pattedyr for kontakt til sådanne dyrlæger.

